

Małgorzata Walczak-Wójciak

Wykorzystanie źródeł informacji medycznej przez użytkowników Biblioteki Uniwersyteckiej UWM w Olsztynie

Forum Bibliotek Medycznych 4/2 (8), 173-183

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dr inż. Małgorzata Walczak-Wójciak
Olsztyn, UW-M

WYKORZYSTANIE ŹRÓDEŁ INFORMACJI MEDYCZNEJ PRZEZ UŻYTKOWNIKÓW BIBLIOTEKI UNIwersyteckiej UWM W OLSZTYNIE

Abstract

The author of the article is describing the analysis of using medical information sources between 2010-2011 by the Library's of University of Warmia and Mazury users. The structure of users was described, their reader's activity, with particular reference to students of the faculty of Medicine at University of Warmia and Mazury in Olsztyn. Moreover, medical traditional collections, like books and magazines were analysed, as well as polish and foreign UWM e-sources (electronic databases, books and magazines). The author of the article also concentrated on the evaluation of the users, taking into account: number of loans, logging in to databases and using the e-books.

Streszczenie

Autorka artykułu przedstawia analizę stopnia wykorzystania źródeł informacji medycznej za lata 2010-2011 przez użytkowników Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Przedstawiona została struktura użytkowników, ich czytelnicza aktywność, ze szczególnym uwzględnieniem studentów Wydziału Nauk Medycznych UWM w Olsztynie. Ponadto analizie poddano zbiory tradycyjne z zakresu nauk medycznych (książki i czasopisma) oraz dostępne w sieci UWM polskie i zagraniczne e-źródła (bazy elektroniczne pełnotekstowe i abstraktowe oraz książki i czasopisma elektroniczne). Autorka artykułu skupiła się również na ocenie użytkownika, uwzględniając: liczbę wypożyczeń, logowań do baz i otwarć i-buków.

Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oferuje swoim użytkownikom dostęp do licznych, tradycyjnych i elektronicznych, źródeł informacji medycznej, wychodząc tym samym naprzeciw potrzebom zarówno studentów kształcących się na kierunkach medycznych, jak i pracowników, w ich pracy dydaktycznej i naukowej. Rozbudowana witryna internetowa Biblioteki pozwala na przeszukiwanie katalogów bibliotecznych, zasobów ogólnodostępnych (polskie bibliograficzne bazy danych, biblioteki cyfrowe, e-czasopisma polskie i zagraniczne) oraz zasobów licencjonowanych (abstraktowe i pełnotekstowe bazy danych, e-czasopisma, e-książki), prenumerowanych przez Bibliotekę Uniwersytecką (BU), dostępnych tylko w komputerowej sieci uczelnianej.

Celem niniejszej pracy jest analiza stopnia wykorzystania wyżej wymienionych źródeł informacji medycznej na podstawie danych statystycznych za lata 2010-2011.

W systemie BU (stan na grudzień 2011 r.) założono 40 508 kont czytelniczych, z czego 23 624 (58,3%) to konta aktywne, czyli takie na których zarejestrowano chociaż jedno wypożyczenie.

Poniższe zestawienie szczegółowo obrazuje ilość zarejestrowanych i aktywnych kont w zależności od statusu czytelnika.

Kategoria czytelnicza	Wszyscy	Aktywni	% Aktywności
Studenci Stacjonarni	26 168	18 290	69,9
Pracownicy	2 543	1 531	60,2
Studenci Niestacjonarni	11 207	3 289	29,3
Słuchacze Studiów Doktoranckich	432	398	92,1
Inni	158	116	73,4
Ogółem	40 508	23 624	58,3

Tab. 1. Ilość zarejestrowanych i aktywnych kont użytkowników BU UWM w Olsztynie

Źródło: Badania własne

Z powyższej tabeli wynika, że największą aktywnością odznaczeni się słuchacze studiów doktoranckich (średnio na 10 osób zapisanych 9 realizowało wypożyczenie). Blisko 70% aktywności wykazali studenci stacjonarni, około 60% pracownicy i prawie 1/3 słuchaczy studiów niestacjonarnych. Najmniejszą grupę użytkowników stanowili „Inni”, którzy nie są studentami i pracownikami UWM, mają zaś prawo korzystania z Biblioteki po uzyskaniu jednodniowej karty tymczasowej. Niemniej jednak, byli wśród nich osoby regularnie odwiedzające Bibliotekę, czy to z pobudek zawodowych, czy też prywatnych. Należy podkreślić, że ze względu na wolny dostęp do zbiorów w kolekcjach dziedzinowych stwierdzono czterokrotnie wyższą ilość wykorzystywanych na miejscu egzemplarzy w porównaniu z zarejestrowanymi wypożyczeniami w systemie. Wynika to zarówno z konieczności, jak i chęci pracy nad tekstami bez opuszczania czytelni z wykorzystaniem internetowej sieci bezprzewodowej, jak również możliwości fotografowania przez zainteresowanych.

Głównymi użytkownikami źródeł informacji medycznej spośród 16 wydziałów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (w tym Wydziału Biologii i Biotechnologii oraz Wydziału Medycyny Weterynaryjnej) są studenci i pracownicy powołanego w 2007 roku Wydziału Nauk Medycznych UWM w Olsztynie. Obecnie studenci tego wydziału kształcą się na następujących kierunkach:

- Lekarski – 302 osoby;
- Pielęgniarstwo I stopnia (stacjonarne) – 255 osób;
- Pielęgniarstwo II stopnia (stacjonarne) – 110 osób;
- Pielęgniarstwo niestacjonarne (pomostowe) licencjat – 298 osób;

- Pielęgniarstwo II stopnia (niestacjonarne) – 178 osób;
- Ratownictwo medyczne I stopnia (stacjonarne; od 2010 r.) – 78 osób;
- Ratownictwo medyczne I stopnia (niestacjonarne; od 2011 r.) – 37 osób;
- Dietetyka I stopnia (stacjonarne; od 2010 r.) – 115 osób;
- Lekarski w języku angielskim (od 2010 r.) – 85 osób.

Konta studentów (1 458 osoby) Wydziału Nauk Medycznych stanowiły 4% wszystkich zarejestrowanych w BU studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Najliczniej reprezentowaną grupą byli słuchacze pielęgniarstwa (841 osób). Z roku na rok przybywa także studiujących na kierunku lekarskim, choć obecnie dopiero czwarty rok kontynuuje naukę, a niedawno otwarte ratownictwo i dietetyka cieszą się coraz większym powodzeniem.

Po utworzeniu Wydziału Nauk Medycznych Biblioteka uintensyfikowała swoje działania w kierunku aktualizacji i wzbogacania istniejącego już zasobu bibliotecznego z zakresu nauk medycznych. Na charakter i wielkość zbiorów z zakresu nauk medycznych niewątpliwie wpływ miało przejęcie w 2009 r. przez Bibliotekę Uniwersytecką zbiorów Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej (GBL) w Olsztynie, działającej na terenie Warmii i Mazur od 1955 r. Biblioteka Uniwersytecka weszła w posiadanie 17 860 jednostek zbiorów bibliecznych. W wyniku wstępnej selekcji i stale zwracanych zbiorów przez użytkowników Olsztyńskiego Oddziału GBL do zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej włączono z przekazanych zasobów 5 852 woluminów wydawnictw zwartych.

Czytelnicy posiadają dostęp do źródeł informacji medycznej, wykorzystując katalog komputerowy Aleph. Książki z zakresu medycyny ogólnej i szczegółowej, anatomii i fizjologii człowieka, higieny, farmacji, genetyki, biochemii i mikrobiologii są rzeczowo opracowywane na bazie Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej, zmodyfikowanej na potrzeby Biblioteki i uporządkowane w 64 szczegółowych działach. Księgozbiór medyczny jest udostępniany w Wypożyczalni Głównej (przez zamówienie w systemie - na 30 dni), w Kolekcji Dydaktycznej (podręczniki i skrypty wypożyczane na 150 dni), w Kolekcji Nauk Przyrodniczo-Technicznych (wolny dostęp na miejscu) oraz w Zbiorach Specjalnych (dostęp na miejscu).

W analizowanym okresie użytkownicy mieli do dyspozycji 37 025 egzemplarzy literatury o tematyce ściśle medycznej, w tym 13 267 tytułów. Literaturę anglojęzyczną stanowiło 1 028 egzemplarzy.

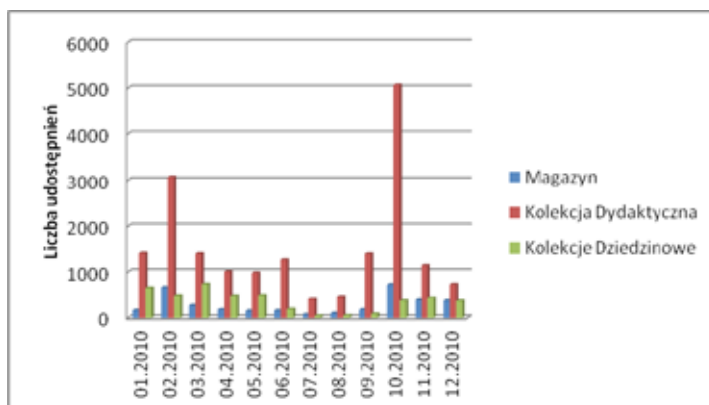
Lokalizacja	Egzemplarze	Tytuły
Magazyn	13 088	5 448
Kolekcja Dydaktyczna	15 545	1 586
Kolekcja Nauk Przyrodniczo-Technicznych	8 289	6 170
Zbiory Specjalne	103	63
Ogółem	37 025	13 267

Tab. 2. Lokalizacja zasobów o tematyce nauk medycznych agendach BU UWM

Źródło: Badania własne

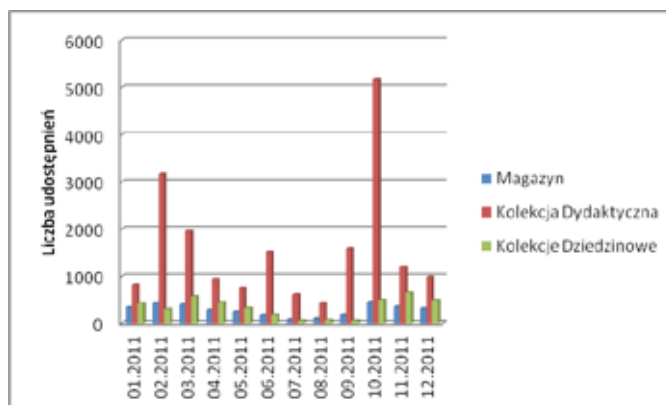
W obszernej Kolekcji Dydaktycznej zgromadzono wydawnictwa wieloegzemplarzowe, w której na jeden tytuł przypada średnio 10 woluminów. Natomiast księgozbiór Kolekcji Nauk Przyrodniczo - Technicznych ma charakter prezencyjny i proporcja liczby tytułów specjalistycznej literatury medycznej do liczby ich egzemplarzy wynosi 1:1,5. Wraz z rosnącymi potrzebami i zainteresowaniami czytelników przybywa w kolekcji BU nowości wydawniczych w zakresie nauk medycznych, między innymi literatury anglojęzycznej, wykorzystywanej nie tylko przez obcokrajowców. W 2010 roku, nie licząc zbiorów przyjętych z GBL, zakupiono i dodano do systemu łącznie 1 984 egzemplarze, a rok później już 2 989 egzemplarzy wydawnictw medycznych.

W niniejszej publikacji analizie poddano ilość wypożyczeń książek z zakresu nauk medycznych, z uwzględnieniem lokalizacji i okresu udostępniania.

Rys. 1. Wypożyczenia z zakresu nauk medycznych w poszczególnych agendach (za 2010 r.)

Źródło: Badania własne

Rys. 2. Wypożyczenia z zakresu nauk medycznych w poszczególnych agendach (za 2011 r.)

Źródło: Badania własne

Z powyższych diagramów, obrazujących statystyki wypożyczeń wynika, że ich liczba osiągnęła maksimum w Kolekcji Dydaktycznej wraz z rozpoczęciem roku akademickiego (październik). Wzmoczone zainteresowanie księgozbiorem w tej Kolekcji towarzyszyło również okresom adekwatnym do rozpoczęcia semestru letniego (luty/marzec), letniej sesji egzaminacyjnej (czerwiec) oraz jesiennej sesji poprawkowej (wrzesień). Podobną zależność zarejestrowano w Wypożyczalni Głównej, gdzie udostępnia się książki zamawiane w systemie z lokalizacją „Magazyn”.

Wykorzystanie zbiorów w kolekcjach dziedzinowych było specyficzne. Gościliśmy w nich użytkowników, którym nie udało się wypożyczyć podręczników z Kolekcji Dydaktycznej i Wypożyczalni Głównej, a mogli skorzystać z odpowiednich tytułów książek na miejscu. Drugą kategorię czytelników stanowiły osoby zainteresowane zagadnieniami ze specjalistycznej literatury medycznej, szukające materiałów do pisanie różnego rodzaju prac. W roku 2010 wzmoczone zainteresowanie zbiorami kolekcji dziedzinowych zarejestrowano w styczniu i marcu, natomiast pozostałe miesiące roku, z wyłączeniem okresu letniego, charakteryzowały się niższą, ale wyrównaną statystyką udostępnień. W roku 2011 wyraźny wzrost wypożyczeń odnotowano w marcu i listopadzie.

Porównując statystykę za lata 2010 i 2011 można stwierdzić, że nastąpił około 10 % spadek wypożyczeń w Wypożyczalni Głównej, 4% wzrost wykorzystania księgozbioru w Kolekcji Dydaktycznej i wzrost udostępnień o 7% w kolekcjach dziedzinowych. W 2011 roku przemieszczono część zbiorów z Magazynu do Kolekcji Dydaktycznej, aby umożliwić czytelnikom wypożyczenia długoterminowe. Z pewnością ten fakt wpłynął również na zmniejszenie liczby wypożyczeń w Wypożyczalni Głównej na rzecz udostępnień w Kolekcji Dydaktycznej. Kolekcje dziedzinowe poprzez coraz bogatszą ofertę nowości wydawniczych przyciągają zwiększające się grono czytelników.

Z raportu najbardziej poczytnych tytułów formy drukowanej wynika, że w Kolekcji Dydaktycznej do podręczników z wysoką średnią ilością wypożyczeń zaliczyć można: *Atlas anatomii człowieka, t.1 i t.2* Johannesa Sobotty; seria *Fizjologia człowieka* Stanisława Konturka; seria *Anatomia prawidłowa człowieka* Jerzego Walochoy oraz *Żywnienie człowieka: podstawy nauki o żywieniu* pod redakcją Jana Gawęckiego i Lecha Hryniewieckiego. Natomiast w Kolekcji Nauk Przyrodniczo-Technicznych w rankingu najczęściej udostępnianych przez system tytułów znalazły się: *Bromatologia: zarys nauki o żywności i żywieniu* Henryka Gertiga i Juliusza Przysławskiego, *Żywnienie człowieka: 1, podstawy nauki o żywieniu* pod redakcją Jana Gawęckiego oraz *Prometeusz – atlas anatomii człowieka* Michaela Schunke. Odnotowuje się natomiast niezmiennie ogromne zapotrzebowanie w obu kolekcjach na wydawnictwa z zakresu mikrobiologii.

Kolejnym ważnym źródłem informacji medycznej są udostępniane w zasobach BU od 2008 roku polskie książki elektroniczne, znajdujące się w bazie ibuk.pl. Użytkownicy Biblioteki Uniwersyteckiej, z zakupionych 783 tytułów kilkunastu kolekcji tematycznych, mają zapewniony dostęp w sieci UWM w ramach serwisu EMIS (Emerging Markets Information Service) lub chroniony hasłem dostęp do 123 tytułów książek z zakresu nauk medycznych. Pracownicy Biblioteki monitorują zainteresowanie polskimi e-książkami, by trafnie sprecyzować listę przy kolejnym finalizowaniu umowy zakupu. W analizowanym okresie 2010-2011 zarejestrowano ogółem w ciągu 541 dni 2 300 logowań. Było to 3 650 otwarć do 699 tytułów. Zainteresowanie aspektem medycznym wyraziło się wejściem na 120 tytułów w 385 sesjach otwarć (10,5% wszystkich sesji) e-książek. Pobrano w tym czasie 5 938 stron, co stanowiło średnio 15 stron na jedną sesję. Najwięcej logowań odnotowano w marcu 2010 roku i w listopadzie 2011, odpowiednio 182 i 190, co stanowiło średnio 6,5 strony na jedno otwarcie. Analizie poddano również raport zawierający kategorie tematyczne, które były przedmiotem zainteresowania czytelników. Zdecydowanie największą popularnością cieszyły się e-książki w kategorii poradniki medyczne i neurologia, jednakże często wykorzystywano również pozycje z dziedziny kardiologia, medycyna ratunkowa i pediatria. W swoistym rankingu tytułów, przy średnio kilkunastu pobranych stronach, liczbą 30 logowań przodowała *Gastroenterologia i hepatologia kliniczna* (interna), na drugim miejscu uplasowały się liczbą 14 logowań *Alergie pokarmowe* (poradniki medyczne), zaś po 11 wejść system zarejestrował jednocześnie dla następujących tytułów: *Chrapanie*, *Astma* oraz *Bezsenność i inne zaburzenia snu*. Natomiast najwięcej pobranych stron, średnio w jednej sesji przez 1 osobę logującą się, przypadło następującym tytułom e-książek: *Mam sztuczny staw biodrowy* (102 strony), *Medycyna wypadków w transporcie* (45,5 strony) oraz *Promocja zdrowia i edukacja zdrowotna* (44 strony).

Dodatkowym źródłem elektronicznych książek w BU UWM jest od 2012 roku baza EBRARY. Spośród ponad 70 tysięcy tytułów z 16 dziedzin wiedzy czytelnicy mogą skorzystać w nieograniczonym dostępie w sieci UWM z ponad 6,5 tys. tytułów z zakresu medycyny w kategorii Medicine i Nursing & Allied Health. W perspektywie wykorzystanie tej bazy, dostępnej dopiero od kilku miesięcy, powinno zostać poddane w przyszłości wnikliwej analizie.

Biblioteka zapewnia również dostęp do drukowanych medycznych 442 tytułów czasopism polskich i 104 tytułów czasopism zagranicznych. Najnowsze prenumerowane roczniki w wolnym dostępie ustawiono w Oddziale Informacji Naukowej - Czytelni Czasopism, pozostałe przechowywane są w Magazynie, z którego zamówienia realizuje się przy pomocy systemu komputerowego. W Bibliotece czasopisma udostępniane są wyłącznie na miejscu, ale jest możliwość wykonania kserokopii tekstu, którym czytelnik jest zainteresowany. Wówczas jest zobowiązany do wypełnienia rewersu. I właśnie analiza zachowanych, po zwrocie

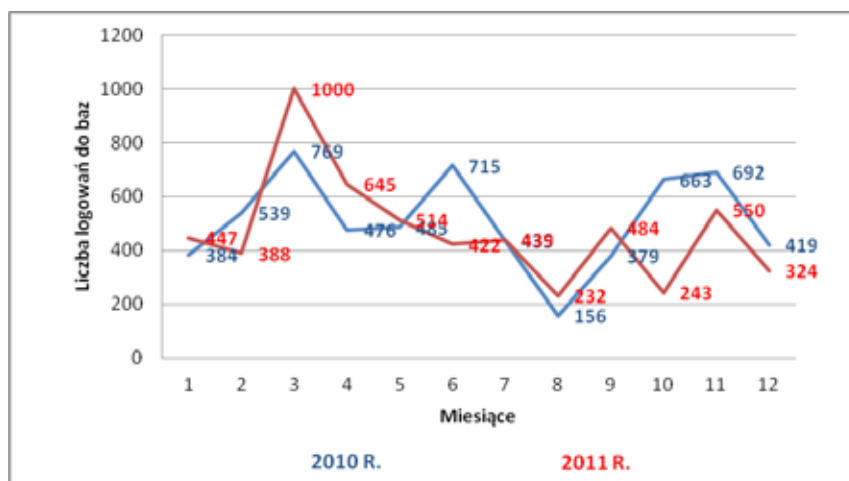
czasopism, rewersów dała przybliżony obraz ich wykorzystania. Na podstawie informacji zawartych na rewersach pochodzących z Kolekcji Nauk Przyrodniczo-Technicznych analizie poddano ilość pobranych tytułów i woluminów, status czytelnika oraz płeć za okres roku akademickiego 2010/2011. Przeanalizowano 7 834 rewersy pod kątem zawartości tytułów czasopism medycznych.

Spośród 44 tytułów periodyków dotyczących nauk medycznych najczęściej wykorzystywanymi były: *Magazyn Pielęgniarki i Położnej*, *Pielęgniarstwo XXI w.*, *Medycyna Praktyczna i Chirurgia* oraz *Medycyna po Dyplomie*. Okazało się też, że kserokopię wykonało, wykorzystując łącznie 508 woluminów, 176 użytkowników, w tym: 103 studentów studiów stacjonarnych, 56 studentów studiów niestacjonarnych, 10 pracowników, 1 doktorant i 6 osób spoza Uczelni. Nie dziwi fakt, że aż 84% kopiujących stanowiły kobiety, ponieważ to one są w przewadze kształcących się na kierunkach medycznych UWM w Olsztynie (np. na kierunku Pielęgniarstwo). Należy zauważyć, że odsetek kopiowanych egzemplarzy o tematyce medycznej jest znacząco niski w porównaniu z intensywnie wykorzystywanymi tytułami przez studentów Wydziału Nauk o Żywności, Wydziału Ochrony Środowiska i Rybactwa, Wydziału Biologii i Biotechnologii czy Wydziału Bioinżynierii Zwierząt. W związku z tym pracownicy Biblioteki zachęcają czytelników do wykonywania fotokopii w celu ograniczenia zużycia i wyeliminowania zniszczeń egzemplarzy wydawnictw ciągłych.

Na stronie internetowej Biblioteki w zakładce E-zbiory zamieszczono natomiast link do „Listy polskich czasopism elektronicznych”, w większości prenumerowanych przez Bibliotekę w formie drukowanej, wśród których znajduje się 60 tytułów o tematyce medycznej. Biblioteczny system komputerowy nie zawiera jednak narzędzia, przy pomocy którego byłoby możliwe określenie liczby przeglądanych dokumentów w tej bazie. Niemniej jednak z codziennej obserwacji wynika, że czytelnicy bardzo chętnie korzystali z formy elektronicznej poszczególnych tytułów, zwłaszcza gdy tradycyjny drukowany egzemplarz był zajęty przez innego użytkownika. Wśród nich warto wymienić najczęściej studiowane tytuły e-czasopism: *Endokrynologia Polska*, *Journal of Physiology and Pharmacology*, *Medycyna Paliatywna w Praktyce*, *Pediatrica Współczesna*, *Przegląd Lekarski* czy *Roczniki Państwowego Zakładu Higieny*. Szczególne nasilenie poszukiwanych treści zauważa się w trakcie redagowania przez studentów prac seminaryjnych, licencjackich czy magisterskich.

Priorytetowe zaspokojenie potrzeb czytelniczych użytkowników zbiorów medycznych w BU UWM możliwe jest również poprzez dostęp do polskich i zagranicznych baz czasopism pełnotekstowych i abstraktowych z zakresu nauk medycznych. Z polskich baz ważna jest Polska Bibliografia Lekarska, do której przykładowo zarejestrowano 1 392 wejścia w ciągu jednego tygodnia listopada 2011 roku. Dostęp do baz możliwy jest dzięki udziałowi Biblioteki w takich konsorcjach jak Blackwell, EBSCO, Elsevier, ProQuest, Springer, Wiley.

W celu oceny wykorzystania elektronicznych baz medycznych w latach 2010-2011 poddano analizie liczbę logowań z pełnych raportów bazy Medline, ProQuest, Springer oraz Wiley w poszczególnych miesiącach roku 2010 i 2011.

Rys. 3. Wykorzystanie elektronicznych baz medycznych (w roku 2010 i 2011)

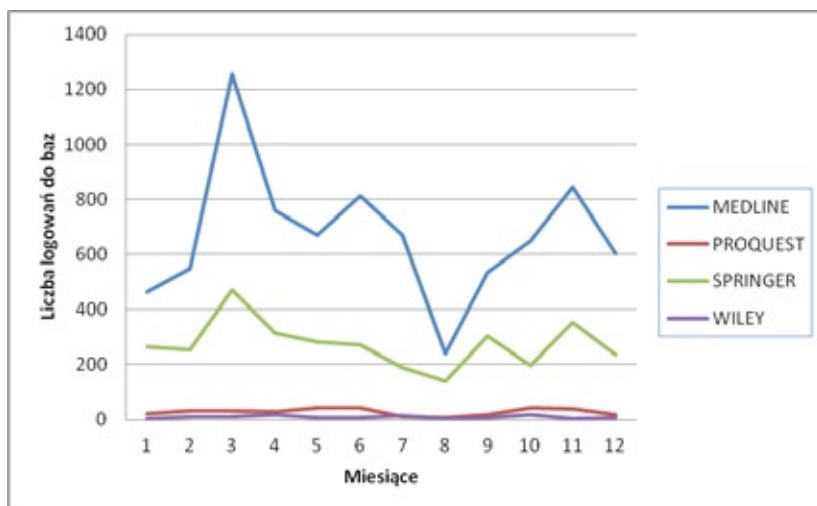
Źródło: Badania własne

W roku 2010 rosnąca liczba logowań do wyżej wymienionych elektronicznych baz medycznych miała miejsce od stycznia do marca, następnie od maja do czerwca oraz od sierpnia do listopada. Po osiągnięciu wartości maksymalnych w marcu (769), czerwcu (715) i listopadzie (692) można zauważyć gwałtownie malejące zainteresowanie czytelników elektronicznymi bazami medycznymi. Największy spadek zainteresowania obserwujemy w okresach marzec - kwiecień, czerwiec - sierpień oraz w grudniu. Między okresami wzmoczonego zainteresowania, jak i widocznego jego spadku, były czas o zbliżonej liczbie logowań: są to miesiące kwiecień (476) i maj (489) oraz październik (663) i listopad (692). Rozważając powyższe zależności można stwierdzić, że liczba logowań do elektronicznych baz medycznych w roku 2010 miała widoczny związek z etapami roku akademickiego. I tak, rosnąca liczba logowań przypadała na okres sesji zimowej, sesji zimowej poprawkowej oraz początek semestru letniego. Następny skok aktywności e-czytelników to sesja letnia oraz początek semestru zimowego. Podobnie, spadek liczby logowań do elektronicznych baz medycznych obserwujemy podczas zimowej przerwy świątecznej, przypadającej na przełom grudnia i stycznia, a osiągnięcie najniższej wartości e-czytelnictwa odnotowano w czasie wakacji letnich w sierpniu.

W roku 2011 rosnąca liczba logowań do elektronicznych baz medycznych przypadała na okres od lutego do marca, gdzie osiągnęła wartość maksymalną

dla całego analizowanego okresu (1 000), następnie od sierpnia do września oraz od października do listopada. Malejące zainteresowanie elektronicznymi bazami medycznymi w 2011 roku wyrażające się spadkiem liczby logowań zaobserwowano czterokrotnie: w okresie styczeń - luty, kwiecień - sierpień, październik oraz grudzień. Okres kwiecień – sierpień charakteryzuje się największym spadkiem liczby logowań do elektronicznych baz medycznych. Jednocześnie jest to najdłuższy okres o wartościach malejących w czasie. Z analizy liczby logowań do elektronicznych baz medycznych w 2011 roku wynika zauważalny ich wzrost i wskazuje na zbieżność z takimi okresami roku akademickiego jak: sesja zimowa, sesja zimowa poprawkowa i początek semestru letniego, następnie przygotowanie do jesiennej sesji poprawkowej i początek semestru zimowego. Spadek liczby logowań obserwujemy pod koniec semestru zimowego, w czasie semestru letniego malejąco aż do minimalnej wartości dla analizowanego okresu (sierpień) i przed zimową przerwą świąteczną. Zastanawia widoczny spadek liczby logowań na początku nowego semestru.

Można zauważyć w analizowanych latach 2010-2011 pewne prawidłowości w wykorzystaniu elektronicznych baz medycznych w różnych okresach roku. Szczyt zainteresowania bazami w obu przypadkach przypadł na miesiąc marzec, drugi istotny wzrost zainteresowania widać w listopadzie. Można przypuszczać, że początek semestru letniego, podczas którego finalizowane są prace dyplomowe generuje takie wzmożone korzystanie z baz, a wzwyżka na początku semestru zimowego wskazuje na bieżące przygotowywanie się do zajęć dydaktycznych.

Rys. 4. Wykorzystanie elektronicznych baz medycznych w latach 2010-2011
Źródło: Badania własne

Analizie poddano również liczbę logowań w latach 2010-2011 do następujących elektronicznych baz medycznych: Medline, Proquest, Springer i Wiley. Baza Medline cieszyła się największym zainteresowaniem odwiedzających. W styczniu obserwujemy delikatny wzrost liczby logowań, która w lutym gwałtownie rośnie osiągając maksimum roczne w marcu (1 253). Można przypuszczać, że wiąże się to z początkiem semestru letniego. Następnie – do maja – następuje spadek liczby logowań. Wraz z końcem semestru i zbliżającą się sesją egzaminacyjną zainteresowanie bazą rośnie, aby ponownie zmaleć, aż do osiągnięcia rocznego minimum w sierpniu (239). Kolejny, sukcesywny wzrost liczby logowań do bazy Medline trwa do listopada, po czym następuje spadek w okolicy Świąt Bożego Narodzenia.

Znacznie mniejszym zainteresowaniem odwiedzających cieszyła się baza Springer – generalnie o około 2/3 w porównaniu do bazy Medline. Częstość logowań zarówno do bazy Medline, jak i Springer wykazuje pewną prawidłowość. Ogólna tendencja jest podobna: największa liczba logowań przypadała na miesiące marzec (471) i listopad (354).

Elektroniczna baza Proquest cieszyła się znikomym zainteresowaniem odwiedzających. W tym przypadku obserwujemy w okresie dwóch lat największą liczbę logowań w maju (44) i czerwcu (44), a następnie w październiku (42) i listopadzie (38). Trzeba jednak podkreślić, że liczba logowań jest niewielka.

Baza Wiley nie spotkała się z uznaniem odwiedzających. Kilkanaście logowań można zaobserwować w kwietniu (17) i październiku (19). Generalnie można stwierdzić, że z bazy Wiley korzystano w niewielkim zakresie.

Należy zwrócić uwagę, że studenci z Wydziału Nauk Medycznych, zwłaszcza kierunku pielęgniarstwa, chętnie korzystają z bezpośrednich szkoleń z zakresu poruszania się po źródłach informacji medycznej, prowadzonych przez pracowników Biblioteki.

Fakt, że jest to młody i prężnie rozwijający się wydział UWM, wpływa z pewnością na mobilizację studentów i pracowników, którzy zaliczają się do aktywnych użytkowników naszej Biblioteki.

Podsumowanie

Analiza zebranych danych potwierdziła wzmożoną aktywność czytelników i uintensywnienie wypożyczeń książek w Kolekcji Dydaktycznej i w Wypożyczalni Głównej oraz osiągnięcie maksymalnych wartości wraz z rozpoczęciem roku akademickiego (październik), na początku semestru letniego (luty/marzec) i w czasie letniej sesji egzaminacyjnej (czerwiec). Tak znaczący wzrost aktywności czytelników w tym czasie skłania do większej mobilizacji pracowników Biblioteki w okresie większego obciążenia we wspomnianych oddziałach. Cieszy fakt, że kolekcje dziedzinowe swoim bogatym zasobem nowości wydawniczych przyciągają coraz większą grupę, nierzadko stałych, czytelników.

Zwiększająca się z roku na rok liczba studentów Wydziału Nauk Medycznych, głównych użytkowników źródeł informacji medycznej, a w szczególności kierunku lekarskiego English Division, stanowi duże wyzwanie dla Biblioteki, by sprostać zapotrzebowaniu na polecane, zgodne z aktualnym stanem wiedzy, polskie i anglojęzyczne wydawnictwa medyczne.

W oparciu o analizę rewersów udostępnianych czasopism drukowanych i raportów wykorzystania elektronicznych baz medycznych można stwierdzić, że największe zainteresowanie nimi zarejestrowano w marcu, kiedy najczęściej finalizowane są prace dyplomowe i w listopadzie, wskazując między innymi na przygotowywanie do zajęć dydaktycznych.

W świetle uzyskanych informacji faktem są znaczące różnice w stopniu wykorzystania elektronicznych baz medycznych. Najchętniej i najczęściej odwiedzano bazę Medline i ProQuest, natomiast nie cieszyła się zainteresowaniem baza Springer i Wiley. Dlatego uzasadnionymi wydają się działania, zmierzające do stałego monitoringu aktywności studentów i pracowników UWM w korzystaniu z elektronicznych zasobów Biblioteki, by dokonywać właściwych wyborów przy zakupie dostępów.

Ambicją pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej, wspierających działania edukacyjne, naukowe i dydaktyczne, jest stały monitoring i analiza potrzeb, a w związku z tym starania o stałe inwestycje w zasoby tradycyjne i elektroniczne z zakresu medycyny. Opisane wykorzystanie źródeł z tego zakresu wskazuje na obustronne zaangażowanie, zarówno bibliotekarzy jak i użytkowników, szczególnie Wydziału Nauk Medycznych w rozwój tej dziedziny nauki w naszym regionie.